

AYLIQ BÜLLETEN

YANVAR - 2020

İNKLÜZİV TƏHSİLDƏ ƏMƏKDAŞLIQ MƏDƏNİYYƏTİNİN YARADILMASI

Dünya təcrübəsi onu göstərir ki, inklüziv təhsil müəllimin təkbaşına gerçəkləşdirə biləcəyi bir proses deyil. Təcrübəsindən asılı olmayaraq heç bir müəllim əməkdaşlıq və dəstək olmadan bu işin öhdəsindən gələ bilməz. Həmkarlar, məktəb rəhbərliyi, valideyn və icma ilə əməkdaşlıq etmək səmərəli inklüziv təhsilin qurulması üçün ən zəruri

şərtlərdən biridir. Peşəkar inkişaf təcrübəsi sübut edir ki, müəllimlərin fənn biliklərinin və pedaqoji səriştələrinin artması üçün ən uyğun mühit iş yeriməktəb mühitidir. Müəllimlər o zaman sürətli və dayanıqlı peşəkar inkişafa nail olurlar ki, onlar öz real təcrübələrini bir-biriləri ilə bölüşür və yaranmış çətinlikləri aradan qaldırmaq üçün birgə

çalışırlar. İş yerində öyrənmək müəllim yeni bilik və bacarığı dərhal tətbiq edib təcrübədən keçirmək imkanı verir.

Məktəbasanlı peşəkar inkişafın əsasında isə əməkdaşlıq durur. Əməkdaşlıq müəllimlərin təcrübə mübadiləsi ilə birgə öyrənməsi, problemləri birgə həll etməsi və bununla da təlim-tədris fəaliyyətinin yaxşılaşdırıl-

ması üçün geniş imkanlar yaradır. Şagirdlərin təlim nailiyyətlərini yüksəltmək üçün müəllimlərin davamlı əməkdaşlıq etməsi vacibdir. Bu da nəzərə alınmalıdır ki, inklüziv təhsil kontekstində əməkdaşlıq anlayışı yalnız müəllimlər arasında əməkdaşlıqla məhdudlaşmır.

“İnklüziv təhsil – bərabər hüquqlar, bərabər imkanlar deməkdir”

İnklüziv təhsilin uğurlu tətbiqi üçün müəllimlərin geniş spektrli maraqlı tərəflər, xüsusilə valideynlər və icma ilə əməkdaşlığı əhəmiyyət kəsb edir.

ƏMƏKDAŞLIĞIN NÖVLƏRİ

İnklüziv təhsilin tətbiqində əməkdaşlığın əsasən iki növü qeyd olunur:

01 Müəllimlər arasında əməkdaşlıq

02 Valideynlərlə və icma ilə əməkdaşlıq

MÜƏLLİMLƏR ARASINDA ƏMƏKDAŞLIQ MODELƏRİ

Müəllimlər arasında əməkdaşlıq modelləri aşağıdakılardan ibarətdir:

1. Birgə dərs tərtibatı
2. Müşahidə və rəy
3. Açıq dərs
4. Tədris qrupları
5. Birgə tədris

Müəllimlər arasında əməkdaşlıq modelləri müəllimlərin birgə işləməsinə şərait yaradır və davamlı peşəkar inkişafa töhfə verir. Bu modellər bir sıra səbəblərdən inklüziv təhsilin tətbiqində uğurlu alınır. Belə ki, bu modellər müəllimlərin fəaliyyətinə köklənir və onların peşəkarlıq səviyyəsinin müəyyənləşdirilməsi ilə başlayır. Qeyd olunan əməkdaşlıq modelləri nəzarət,

kouçinq və mentorluq üçün imkanlar yaratmaqla yanaşı Peşəkar Təlim İcmalarının (PTİ) yara-dılmasına və öyrənmə ənənəsinin qorunub saxlanılmasına da töhfə verir. Ümumiyyətlə, müəllimlər arasında əməkdaşlıq modelləri yüksək səviyyədə planlaşdırılan və təkrarlanan prosesdir. Onlar müəllimlər arasında əməkdaşlığı qoruyub saxlamaqla davamlı peşəkar inkişafa yol açır.

VALİDEYNLƏR VƏ İCMA İLƏ ƏMƏKDAŞLIQ

Validəynlərin və icmanın cəlb olunması keyfiyyətli təhsilin, ələlxüsus da inklüziv təhsilin tətbiqinin əsas prinsiplərindən biridir. Ailələr və icma əlilliyi olan uşaqların keyfiyyətli təhsil ala bilməsində və inkişafında mühüm rol oynayır. Inklüziv təhsilə sistemli yanaşma təmin etmək üçün əlilliyi olan və əlilliyi olmayan uşaqların valideynləri/qəyyumları və icmanın dəstəyinə ehtiyac duyulur.

Qeyd edək ki, icma anlayışına yerli hökumət və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları məktəbin yerləşdiyi inzibati ərazidə yaşayan vətəndaşlar, eləcə də uşağın ailə üzvləri və qonşuları daxildir.

Validəynlərlə səmərəli əməkdaşlığın qurulmasına təsir göstərən amillərdən biri də uşaqların təlimi haqqında mütəmadi olaraq valideynlərə məlumat vermək, məktəbə gəlməyən uşaqlar

haqqında maraqlanmaq, onları təhsildən yayındıran səbəbləri aydınlaşdırmaq və bu səbəbləri aradan qaldırmaq üçün icma ilə birgə işləməkdir. Bununla yanaşı müəllimlərin inklüziv təhsilin mahiyyətini icmaya izah etməsi və əlilliyi olan uşaqları məktəbdaxili və məktəbdənkənar tədbirlərə cəlb etməklə onları cəmiyyətə adaptasiya etməsi də zəruridir.

MƏKTƏB DİREKTORLARI ÜÇÜN İNKLÜZİV TƏHSİL MÖVZUSUNDA TƏLİMLƏR KEÇİRİLİB

Avropa ittifaqının maliyyə dəstəyi ilə "Regional İnkişaf" İctimai Birliyi tərəfindən icra olunan "Müəllimlərin inklüziv təhsil sahəsində bacarıqlarının artırılması" layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlıq əsasında dekabr ayı ərzində layihənin hədəf regionlarında məktəb direktorlarına inklüziv təhsil mövzusunda təlimlər həyata keçirilib.

Təlimlərin əsas məqsədi məktəb direktorlarının inklüziv təhsil sahəsində maarifləndirilməsi, inklüziv təhsilin tətbiqində məktəb direktorlarının öhdəlikləri, həmçinin, inklüziv məktəblərin idarə olunması sahəsində praktiki bacarıq və səriştələrin formalaşdırılması olub. Qeyd edək ki, Quba, Şəki, Ağcabədi, Şamaxı və Cəlilabad rayonlarında ümumi olaraq 250 məktəb direktoru təlimlərdə iştirak edib.

İNKLÜZİV TƏHSİL ÜÇÜN PEŞƏKAR TƏLİM İCMALARININ YARADILMASI

Müəllimlər inklüziv təhsili tətbiq edə bilmək üçün praktiki dəstəyə ehtiyac duyurlar. Bunu təmin etmək üçün Peşəkar Təlim İcmaları və ya təcrübə icmaları yaradıla bilər. Peşəkar Təlim İcmaları (PTİ) təhsilalanların daha yaxşı nəticələr əldə etməsinə nail olmaq üçün təhsilverənlərin dövrü olaraq təlim məsələləri ilə birgə məşğul olmasını nəzərdə tutur. PTİ-nin fəaliyyətinin əsasında belə bir prinsip dayanır ki, şagirdlərin yaxşı təhsil alması üçün müəllimlərin daim inkişaf etməsi vacibdir.

PTİ-nin əsas məqsədi təhsilalanlara sadəcə dərs keçilməsini deyil, həm də onların həqiqətən öyrənməsini təmin etməkdir. Bununla yanaşı, PTİ hər bir təhsilalanın öyrənməsini təmin etmək öhdəliyini üzərinə götürür və aşağıdakı vacib suallara cavab axtarır:

1. Biz hər bir təhsilalanın nəyi öyrənməyini istəyirik?
2. Təhsilalanın nəzərdə tutulan materialı öyrənməsini necə bilmək olar?
3. Təhsilalan öyrənməkdə çətinlik çəkəndə biz hansı tədbirlər görə bilərik?

Adətən, PTİ-nin effektivliyi təhsilalanların nailiyyəti ilə ölçülür. PTİ təhsil səviyyəsini yüksəltmək məqsədilə müntəzəm olaraq şagirdlərin nailiyyətinin monitorinqini aparır.

Inklüziv siniflərdə təlimin səmərəli olması üçün müəllimlər daima öz potensiallarını artırmalıdırlar. PTİ müəllimlərin artıq malik olduğu təcrübə və bilikləri təkmilləşdirməyə yardımçı olur. Təlim-tədrislə bağlı məsələlərin həll yollarını ehtimal müəllimlərin gündəlik təcrübələrində və üzləşdikləri çətinliklərdə tapmaq olar.

NÜMUNƏVİ TƏCRÜBƏ

GÜLƏR BAYRAMOVA

(Cəlilabad şəhər Zərifə Əliyeva adına 7 sayılı tam orta məktəbin ibtidai sinif müəllimi)

2018/2019-cu tədris ilində mənim V ilim idi ki, birinci sinif qəbul edirdim. Sinfi qəbul edəndə şagirdlərimin biri diqqətimi çəkdi. Çox sakit və səssiz görünürdü. Sanki hər kəsdən qorxurdu. Adını soruşdum, cavab vermədi. Mən valideyn vasitəsilə adının Rəsul olduğunu öyrəndim. Eləcə də epilepsiya keçirdiyi üçün qorxanda özünü daha da pis hiss etdiyini və qıcolmaların baş verdiyini söylədi. Valideynə bir söz deməyib Rəsulu parta arxasında əyləşdirdim. Rəsul uşaqlarla ilk iki günü heç bir ünsiyyət qurmadı. Həmçinin, mənim suallarına da cavab verəndə səsini eşitmək olmurdu. Daha sonra isə həmin uşaqda əllərinin xırda əşyaları tutmağa çətinlik çəkdiyini və diqqətini hadisələrə tam yönləndirə bilmədiyini müşahidə etdim.

Əlbəttə ki, mən şagirdlərimin ulduz kimi parlamasını və işıq saçmasını istəyən bir müəllim olaraq Rəsulu da elə görmək istəyirdim. İlk əvvəl sinif üçün bir mikrafon düzəldim və uşaqlardan sinifdə suallara cavab verdikdə musiqili şəkildə mikrafonla cavab vermələrini istədim. Rəsul da bu əyləncəyə qatıldı. Əlbəttə, mikrofona şərti xarakter daşıyırdı və Rəsul mikrafonun oyuncaq olduğunu hiss etmədi. Mümkün qədər şərait imkan verdikcə, eləcə də məqsəddən asılı olaraq dərslərimi həyətdə keçirdim ki, sinifdə – qapalı vəziyyətdə narahat olmasın. Texnologiya dərslərində bütün siniflə rəngli xəmərdən düymələr düzəlddik. Həmçinin riyaziyyat dərslərində həmin düymələrdən istifadə etdim.

Artıq Rəsul həmin düymələrlə daha rahat və tez hesablayır. Sınıfimin səssiz və sakit şagirdi indi özünə inanan, şən və mahnı oxuyan biri olub. Bütün bunlar məni inklüziv təhsilin gələcək uğurlarına ruhlandırır. Mən inanıram ki, cəmiyyətimiz özü də inklüziv təhsilə keçidi zamanla qəbul edəcəkdir. Qəbul etməlidir ki, daha çox uşaq səsini ucalda bilsin.

Website:
www.inkluzivtehsil.az

Əlaqə:
012-505-01-50

E-poçt:
info@ie-rt.az

Facebook:
[@inkluzivtehsilAzerbaijan](https://www.facebook.com/inkluzivtehsilAzerbaijan)

Instagram:
[@inkluzivtehsil](https://www.instagram.com/inkluzivtehsil)